

- ²⁹ Výška fasády je 23,70 m.
- ³⁰ Obidva štadióny v staršej dobe pozri: ZAULI, B. — ORTENSI, D. — LIUTI, A.: *Civiltà sportiva*. Roma (1957). Údaje o kapacite argentínskych hľadísk sú ešte z čias, keď väčšina miest bola na státi. Dominantou River Plate bola expresívna veža, pripomínajúca podobné riešenie P. L. Nerviho vo Florencii.
- ³¹ MERCANDINO, C.: c. d., s. 190—191. Ním uvedená kapacita hľadiska 175 000 divákov sa však zdá vzhľadom na rozmery, pôdorys a nárys značne nadsadená.
- ³² Objekty sportowe XVII. Olympiady w Rzymie. *Architektura*, 1961, č. 2, s. 53—60; *Bauen und Wohnen*, 1960, č. 7, s. 1—2, *Chronik*; ORTNER, R.: c. d., s. 288—289; MERCANDINO, C.: c. d., s. 193.
- ³³ MERCANDINO, C.: c. d., s. 193, uvádza autorov: E. del Debbio, C. Rocatelli, A. Vitellozzi.
- ³⁴ Architekti H. Lloyd, W. B. Morgan, M. McGinty. *Urządzenia sportowe*, s. 236, obr. 21.
- ³⁵ Pri novej prestavbe roku 1982 hľadisko z troch strán kompaktnie zastrešili a vybavili televíznou obrazovkou.
- ³⁶ *Urządzenia sportowe*, s. 326.
- ³⁷ Stade Olympique de Melbourne. *Architecture d'aujourd'hui*, 1958, č. 76, s. 6—7. Autor projektu novej tribúny je A. W. Purnell spolu s D. J. McClellandom a W. E. Comeadowom.
- ³⁸ Stadium, University City, Mexico. *The Architectural and Building News*, vol. 207, č. 15, 14. 4. 1955, s. 429—431; *Urządzenia sportowe*, s. 321; HORNÁČEK, Imrich: *Zázrak na Pedregale*. *Štart*, 10, č. 25 (494), 25. 6. 1965, s. 4—5; MERCANDINO, C.: c. d., s. 190; *Prestavba Univerzitného štadióna*. *Štart*, 12, č. 25 (599), 22. 6. 1967, s. 5.
- ³⁹ Niektoré pramene uvádzajú Palaciosu ako jediného autora projektu, iné spolu s R. Salinasom Morom a J. Bravom Jimenezom.
- ⁴⁰ FRENDBERG, Torsten: *Tva idrottsanläggningar*. *Arkitektur*, 1959, č. 6, s. 137—143; *Swedish roller coaster*. *Architectural Forum*, 10, October 1959, s. 179; *Urządzenia sportowe*, s. 358; MERCANDINO, C.: c. d., s. 195.
- ⁴¹ FRENDBERG, T.: c. d., s. 137—143; MERCANDINO, C.: c. d., s. 194; ROSKAM, F.: *Bauten für Sport und Spiel*. Gütersloh 1970, s. 63—64, ktorý uvádza ako spolupracovníkov ešte T. Hebranda, A. Martinssona, S. Lenarta, S. E. Olssona a bývalého držiteľa svetových rekordov v behu na 1500 metrov a 1 míľu Arne Anderssona.
- ⁴² *Urządzenia sportowe*, s. 239, obr. 37 a 38.
- ⁴³ *üe (F. Füeg?)*: *Nationales Jugend- und Sportzentrum in London*. *Bauen und Wohnen* 1960, č. 7, s. 255—258; MERCANDINO, C.: c. d., zv. 2, s. 416—417; ROSKAM, F.: c. d., s. 54—55. Svoj názov odvodzuje od Paxtonovho Krištáľového paláca, postaveného pre svetovú výstavu 1851 v Hyde Parku a roku 1854 preneseného do Sydenhamu. V jeho blízkosti vznikol najväčší britský štadión, zrušený po vystavaní štadióna vo Wembley roku 1923. Paxtonov palác roku 1936 vyhorel a zvyšky starého štadióna pojali do hľadiska automobilovej dráhy, obiehajúcej areál.
- ⁴⁴ Roskam ho uvádza ako jediného projektanta štadióna, kým Mercandino spolu s L. Martinom, F. G. Westom, C. F. Horsfallom a šiestimi spolupracovníkmi.
- ⁴⁵ GIEDION, S.: *A Decade of Modern Architecture*. Zürich 1951.
- ⁴⁶ *Grand centre populaire de Loisirs*. *Urządzenia sportowe*, s. 271; PAROUBEK, J.: c. d., s. 395—396.
- ⁴⁷ *üe*: *Fussbalstadion in Barcelona*. *Bauen und Wohnen* 1960, č. 7, s. 235—244; MERCANDINO, C.: c. d., s. 188—189. Dnešná kapacita je 120 000 divákov.
- ⁴⁸ HUXTABLE, A. L.: *Pier Luigi Nervi*. New York 1960, s. 29—30, obr. 118—126; *Pier Luigi e Antonio Nervi*, *Stadio Flaminio a Roma*. Casabella, 1960, č. 236, s. 23—31; *üe*: *Stadio Flaminio in Rom*. *Bauen und Wohnen* 1960, č. 7, s. 234—236; *Olympische Spiele in Rom*. *Tamže*, *Chronik* s. 1—2; *Objekty sportowe XVII. Olympiady w Rzymie*. *Architektura*, 1961, č. 2, s. 53—60; BEHR, A.: *P. L. Nervi*. *Deutsche Bauzeitung*, 1966, č. 7; TOMES, J.: *Pier Luigi Nervi*. Praha 1967, s. 22; HART, F.: *Pier Luigi Nervi — Architektur und Ingenieurbau*. Jahrbuch 1972, Technische Hochschule München, s. 87—89.
- ⁴⁹ KRESÁK, F.: c. d., v pozn. 28 aj bibliografia o ňom.
- ⁵⁰ Analogické podchytenie tlaku strechy ako na tribúne florentského štadióna zdvojenými rebrami.
- ⁵¹ *Urządzenia sportowe*, s. 239.
- ⁵² GIEDION, S.: c. d., s. 164; *Architecture d'aujourd'hui*, 1958, č. 76, s. 10; MERCANDINO, C.: c. d., s. 200. Uvádzajú rozličné mená projektantov, Mercandino až 12 spoluautorov.
- ⁵³ *Zuschauerrampe eines Sportstadions in Zagreb*. *Bauen und Wohnen* 1960, č. 7, *Chronik* s. 8; PECHAR, J.: *Současná architektura v Jugoslávii*. *Československý architekt*, 9, 1964, č. 5, s. 6; Vladimír Turina. *Architektura*, 1968, č. 52, s. 21. Kapacita celého štadióna po dostavbe je 80 000 miest.
- ⁵⁴ Casabella, 1967, č. 315, s. 67. Má kapacitu 25 000 miest. Tento typ hľadiska prevzal v sedemdesiatych rokoch štadión v Diosgyöri, MLR.
- ⁵⁵ *Stade a Pescara*, *Italie*. *Architecture d'aujourd'hui*, 1958, č. 76, s. 6—7; *Urządzenia sportowe*, s. 328; MERCANDINO, C.: c. d., s. 201. Celková kapacita je 25 000 divákov.
- ⁵⁶ *Stadion v Džakarte*. *Architektura SSSR*, 1960, č. 9, s. 14—17.
- ⁵⁷ Architekti R. Semerdžiev, K. Pěčnikov, J. Raninskij, E. Širjajevskaja, N. Gejdenrejš, J. Jadrov, L. Gončar, J. Kosnikova a inžinieri L. Muromcev, A. Levenštejn, M. Elinson a A. Golubinskij.
- ⁵⁸ V. V. K.: *Rekonstrukcija centralnogo stadiona v Kieve*. *Architektura SSSR*, 1973, č. 7, s. 51—53. Vedúci architekt M. Grečina, arch. G. Granatkin, A. Aniščenko, I. Žilkin; inž. L. Dmitrijev, A. Kislov, V. Kiščefog, C. Avdejev.
- ⁵⁹ ROSKAM, F.: c. d., s. 48—50.
- ⁶⁰ *Ilustrácie k článku VOLARÍK, Josef: Na začiatku je výber*. *Štart*, 23, č. 38, 18. 9. 1978, s. 8—9.
- ⁶¹ BELOUSOV, V.: *Masterstvo molodych zodčich*. *Architektura SSSR*, 1969, č. 6, s. 1—26, o štadióne s. 6—8; *Architektura*, 1970, č. 105, s. 85; *Architecture d'aujourd'hui*, 1970, č. 147, s. 22.
- ⁶² TIGRANJAN, E.: *Stadion v ũšcele Razdana*. *Architektura SSSR*, 1972, č. 4, s. 27—29. Projektanti arch. K. Akopjan, S. Kalašjan, G. Mužegjan, G. Gogosjan, A. Tarchanjan, C. Chačikjan a inž. G. Gevorjkan, I. Caturjan.
- ⁶³ DŽAMBERIDZE, N.: *Arčil Grigorievič Kurdiani*. *Architektura SSSR*, 1971, č. 6, s. 30.
- ⁶⁴ *Sportivnye sooruzenija*. *Architektura SSSR*, 1973, č. 11, s. 37—39. Arch. G. Granatkin, A. Zavarov, N. Kirsanova, N. Meľnikova, V. Starikov, inž. M. Medvedev a V. Kiščefog.
- ⁶⁵ J. V.: *Futbalový sen*. *Štart*, 11, č. 46, 17. 11. 1966, s. 5.
- ⁶⁶ *Štart*, '72, č. 29, 17. 7. 1972, s. 18.
- ⁶⁷ MERCANDINO, C.: c. d., s. 186.
- ⁶⁸ *Mexique, stade de 110 000 places*. Felix Candela, architecte, Luis La Guette, architecte associé. *Technique et architecture*, série 23, 1962, č. 1, s. 17; *Soccer stadium for 110 000*. *Progressive Architecture*, 1962, July, s. 148—155.
- ⁶⁹ Pedro Ramirez Vasquez, Rafael Mijares, Luis Martinez des Campo. *Pozri Deutsche Bauzeitung*, 1969, č. 5, s. 289—295; KLIMOWICZ, J.: *Olimpijskie objekty w Meksyku*. *Architektura*, 1968, č. 11, s. 450—453; Vasquez, *Estadio Azteca*. *Baumeister*, 65, 1968, č. 3, s. 252—255.
- ⁷⁰ HORNÁČEK, Imrich: *Estadio Azteca, hlava sa vám zakrúti*. *Štart*, 10, č. 18 (487), 6. 5. 1965, s. 4—5.
- ⁷¹ *ih-* (I. Hornáček?): *Všetko pre Mundial '70*. *Štart*, 15, č. 20, 21. 5. 1970, s. 10—11.
- ⁷² CORDIER, Gilbert: *Le Parc des Princes*. *Architecture d'aujourd'hui*, 1971, č. 156, s. IX—XII; W. Z. (W. Zablocki?): *Modernizacja stadionu „Parc des Princes“*. *Architektura*, 1971, č. 1, s. 30; *Stade du Parc des Princes*. Roger Taillibert, architecte. *Architecture d'aujourd'hui*, 1972, č. 164, s. 90—98; *Architektura ČSR*, 1972, č. 10, s. 466 (podľa *Architectural Review* 899/1972).
- ⁷³ Súťaž na štadión vo Vincennes sa uskutočnila roku 1964, no k jeho realizácii podnes nedošlo.
- ⁷⁴ O umelom osvetlení štadiónov pozri bližšie: HLOŠKA, B. — NOVOMESKÝ, J.: *Umelé svetlo v športovom objekte*. *Projekt* 178—179, 1974, č. 6—7, s. 65—67.
- ⁷⁵ Zdá sa však, že prvenstvo v tomto smere patrí krytej hale